

ภาวะการออมของไทยปี 2563

ECONOMIC

HOT ISSUE

ประจำเดือน พฤศจิกายน 2563

EXECUTIVE SUMMARYบทสรุปผู้บริหาร

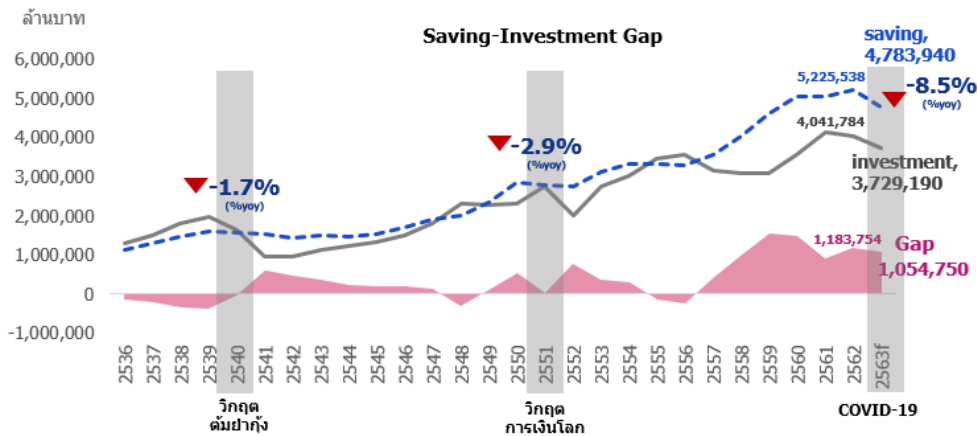
ภาพรวมการออมเบื้องต้น^{1/}ของไทยปี 2563 มีแนวโน้มลดลง โดยศูนย์วิจัยธนาคารออมสินคาดว่าอยู่ที่ 4.8 ล้านล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 31.1 ของ GDP หดตัวอยู่ที่ร้อยละ -8.5 เมื่อเทียบกับปีที่ผ่านมา ส่งผลให้ช่องว่างการออมและการลงทุน (Saving Gap) ลดลง ส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากการแพร่ระบาดของไวรัส COVID-19 ทำให้กิจกรรมทางเศรษฐกิจหยุดชะงัก ภาคธุรกิจจำเป็นต้องปรับลดค่าใช้จ่ายและรักษาสภาพคล่อง ซึ่งบางธุรกิจที่ไม่สามารถแข่งขันได้ก็จำเป็นต้องปิดกิจการ ส่งผลให้ครัวเรือนขาดรายได้ และความสามารถในการชำระหนี้ด้อยลง กระทั่งต่อเสถียรภาพระบบการเงินให้มีความเสี่ยงเพิ่มสูงขึ้น และส่งผลให้การออมทั้งระบบลดลงอย่างมีนัยสำคัญ โดยปัจจัยที่ส่งผลต่อการออมภาคครัวเรือน ได้แก่ 1. ความไม่มั่นคงกับรายได้ในอนาคต โดยเฉพาะแรงงานนอกระบบในภาคบริการและภาคอุตสาหกรรม 2. ลูกจ้างมีความเสี่ยงที่จะถูกเลิกจ้างเพิ่มขึ้น สะท้อนจากจำนวนสถานประกอบการที่หยุดกิจการชั่วคราว และผู้ขอรับประโยชน์ทดแทนกรณีว่างงานเพิ่มขึ้นต่อเนื่อง 3. หนี้ครัวเรือนอยู่ในระดับสูง จากภาระค่าใช้จ่ายเพื่อการชำระหนี้เพิ่มสูงขึ้นทำให้การบริโภคลดลง กระทั่งต่อการออม 4. ประชาชนส่วนใหญ่ ยังเข้าไม่ถึงการออมเพื่อการลงทุน

ภาพรวมเงินฝากธนาคารพาณิชย์จดทะเบียนในประเทศ เดือนส.ค. 2563 มีจำนวน 14.5 ล้านล้านบาท เพิ่มขึ้น 1.2 ล้านล้านบาท ขยายตัวร้อยละ 9.1 เมื่อเทียบกับปี 2562 โดยส่วนใหญ่ขยายตัวในบัญชีเงินฝากที่สูงกว่า 1 ล้านบาทขึ้นไป ซึ่งมีสัดส่วนสูงถึงร้อยละ 78.0 ของเงินฝากรวม แต่มีสัดส่วนบัญชีเงินฝากเพียงร้อยละ 1.7 ของบัญชีเงินฝากรวม ขณะที่ผู้มีบัญชีเงินฝากต่ำกว่า 1 ล้านบาทมีสัดส่วนสูงถึงร้อยละ 98.3 ของบัญชีเงินฝากรวม แต่มีเงินฝากเพียงสัดส่วนร้อยละ 22.0 ของจำนวนเงินฝากทั้งหมด สะท้อนภาพภาวะเศรษฐกิจการเงินที่กระจุกตัวในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา

ข้อเสนอของศูนย์วิจัยธนาคารออมสิน : **ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย** 1. มาตรการเพื่อลดผลกระทบจากภาครัฐที่ต่อเนื่องยังคงมีความจำเป็นต่อภาคธุรกิจ และภาคครัวเรือนในระบบเศรษฐกิจที่หดตัวรุนแรง 2. ภาครัฐจำเป็นต้องมีนโยบายส่งเสริมความรู้ทางการเงินกับประชาชนทุกภาคส่วน 3. การส่งเสริมให้ประชาชนได้ตระหนักถึงความจำเป็นของการออมเพื่อใช้จ่ายในอนาคต เพื่อวัยชราและรองรับเหตุการณ์ฉุกเฉินหากไม่มีรายได้

หมายเหตุ : 1/ การออมเบื้องต้น : Gross Domestic Saving : Saving = CA + Investment

ช่องว่างการออมและการลงทุน (S-I Gap)

หมายเหตุ : f ประมาณการโดยศูนย์วิจัยธนาคารออมสิน

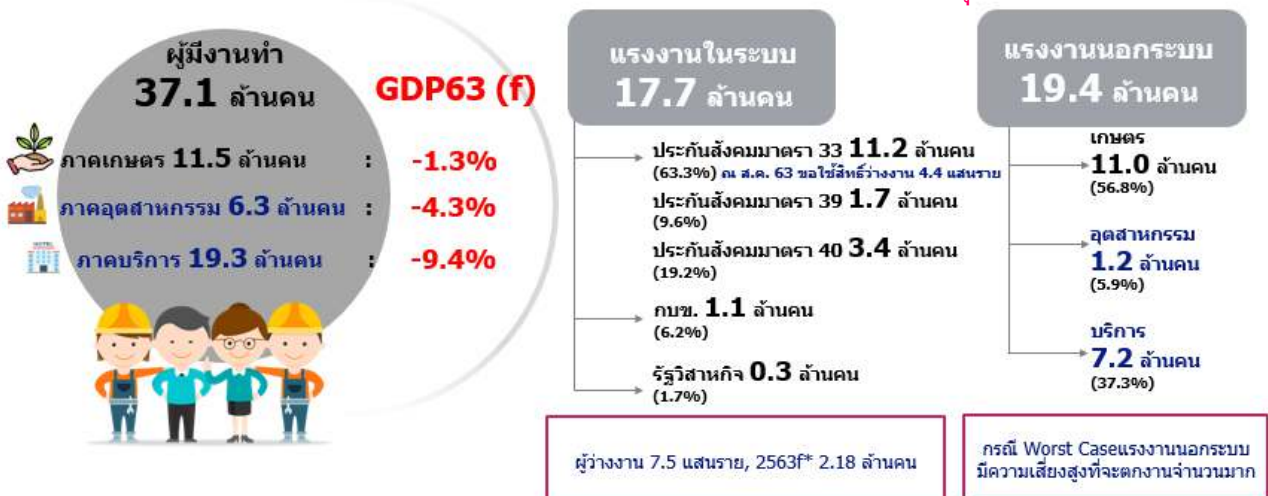
1/ การออมเบื้องต้น : Gross Domestic Saving : Saving = CA + Investment

ที่มา : สภาพัฒนา

ภาพรวมการออมเบื้องต้น^{1/}ของไทยปี 2563 มีแนวโน้มลดลง โดยศูนย์วิจัยธนาคารออมสินคาดว่า อยู่ที่ 4.8 ล้านล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 31.1 ของ GDP หดตัวอยู่ที่ร้อยละ -8.5 เมื่อเทียบกับปีที่ผ่านมา และเป็นการหดตัวในทุกภาคส่วน ทั้งการออมภาครัฐ การออมภาคธุรกิจ และการออมภาคครัวเรือน ส่งผลให้ช่องว่างการออมและการลงทุน (Saving Gap) ลดลง ส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากการแพร่ระบาดของไวรัส COVID-19 ทำให้กิจกรรมทางเศรษฐกิจหยุดชะงัก ส่งผลต่อภาคบริการและภาคการส่งออกหดตัวรุนแรง ภาครัฐจำเป็นต้องดำเนินนโยบายการเงินและนโยบายการคลังขาดดุลจำนวนมาก เพื่ออัดฉีดสภาพคล่องเข้าสู่ระบบทั้งตลาดเงินและภาคเศรษฐกิจจริง ขณะที่ภาคธุรกิจจำเป็นต้องปรับลดค่าใช้จ่ายและรักษาสภาพคล่อง ซึ่งบางธุรกิจที่ไม่สามารถแข่งขันได้ก็จำเป็นต้องปิดกิจการ ส่งผลให้ครัวเรือนขาดรายได้ ขาดความเชื่อมั่น ระมัดระวังการใช้จ่ายมากขึ้น ความสามารถในการชำระหนี้ด้อยลงท้ายที่สุดจะเกิดปัญหาหนี้ครัวเรือนในระบบเศรษฐกิจจำนวนมาก กระทบต่อเสถียรภาพระบบการเงินให้มีความเสี่ยงเพิ่มสูงขึ้น และส่งผลให้การออมทั้งระบบลดลงอย่างมีนัยสำคัญ

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการออมภาคครัวเรือน

1. ความไม่มั่นคงกับรายได้ในอนาคต โดยเฉพาะแรงงานนอกระบบในภาคบริการและภาคอุตสาหกรรม

หมายเหตุ : () คือ %share *ข้อมูลผู้มีงานทำ Q2/63

จำนวนประชากร 66.5 ล้านคน มีผู้พึ่งพิง 28.7 ล้านคน (เด็ก นักเรียน 10.9, นักศึกษา/แม่บ้าน/ผู้ป่วย 5.9, ผู้สูงอายุ 10.3, อื่นๆ 1.6)

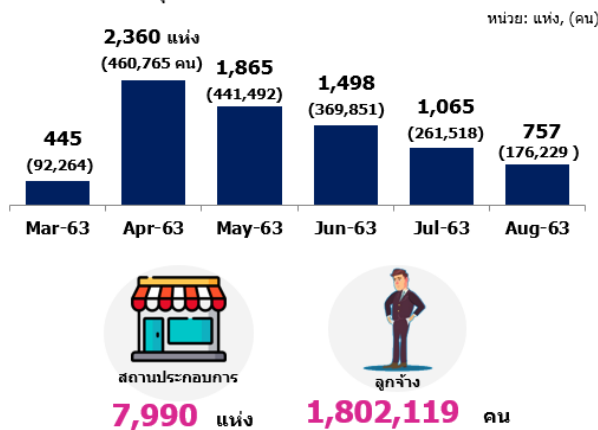
* คำนวณโดย สศช.

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ, สภาพัฒนา, ประมวลผลโดยส่วนเศรษฐกิจมหภาค

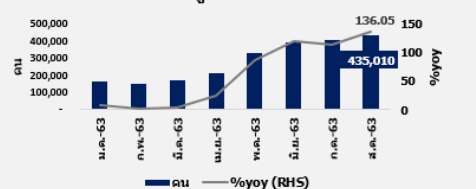
ผู้มีงานทำในไตรมาสที่ 2/2563 มีจำนวน 37.1 ล้านคน ลดลงจากไตรมาสก่อน 3.4 แสนคน ประกอบด้วยผู้มีงานทำที่อยู่ในภาคบริการ 19.3 ล้านคน ภาคเกษตร 11.5 ล้านคน และภาคอุตสาหกรรม 6.3 ล้านคน โดยแรงงานกลุ่มที่มีความเสี่ยงสูงที่จะว่างงานมากที่สุด คือแรงงานนอกระบบในภาคอุตสาหกรรมและภาคบริการที่มีจำนวน 8.4 ล้านคน และหากแรงงานเหล่านี้ตกงานจะไม่ได้รับความคุ้มครองหรือไม่มีหลักประกันทางสังคมจากการทำงานเช่นเดียวกับแรงงานในระบบ อย่างไรก็ตาม ตลาดแรงงานไทยมีความยืดหยุ่นสูง เมื่อเกิดวิกฤตเศรษฐกิจ แรงงานที่ได้รับผลกระทบบางส่วนก็จะเคลื่อนย้ายกลับเข้าสู่ภาคการเกษตร ซึ่งสามารถลดและบรรเทาความเดือดร้อนในช่วงวิกฤตได้ดีกว่าแรงงานผู้สูงอายุในเขตเมือง

2. ลูกจ้างมีความเสี่ยงที่จะถูกเลิกจ้างเพิ่มขึ้น สะท้อนจากจำนวนสถานประกอบการที่หยุดกิจการชั่วคราว และผู้ขอรับประโยชน์ทดแทนกรณีว่างงานเพิ่มสูงขึ้นต่อเนื่อง

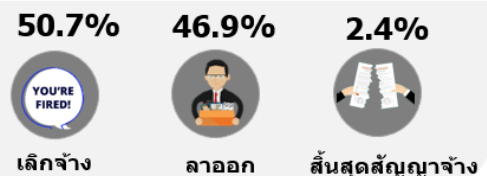
จำนวนสถานประกอบการและลูกจ้างที่ได้รับผลกระทบจากการหยุดกิจการชั่วคราวตาม มาตรา 75*

ผู้ขอรับประโยชน์ทดแทนกรณีว่างงานเพิ่มสูงขึ้นต่อเนื่อง

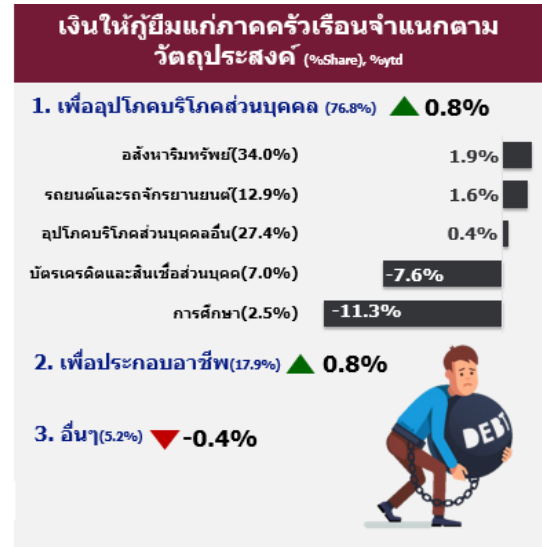
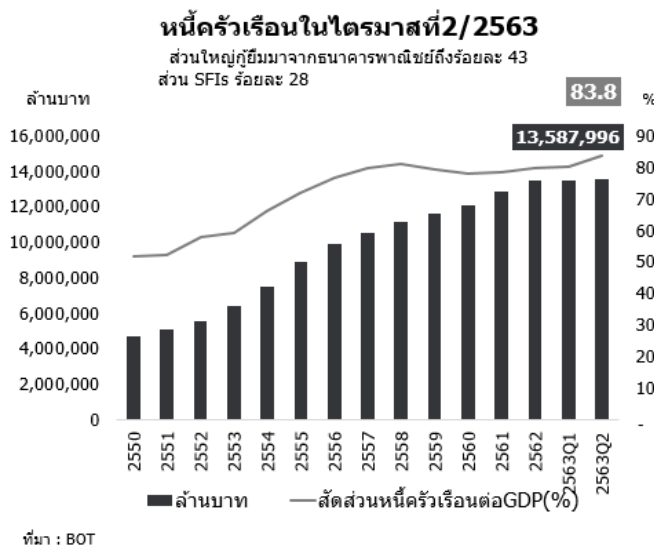
สาเหตุการว่างงานในระบบ (%share)

หมายเหตุ : *มาตรา 75 ในกรณีที่นายจ้างไม่สามารถประกอบกิจการได้ตามปกติต้องหยุดกิจการทั้งหมดหรือบางส่วนเป็นการชั่วคราว ให้นายจ้างจ่ายเงินให้แก่ลูกจ้างไม่น้อยกว่าร้อยละ 75 ของค่าจ้างในวันทำงานที่ลูกจ้างได้รับก่อนนายจ้างหยุดกิจการตลอดระยะเวลาที่นายจ้างไม่ได้ให้ลูกจ้างทำงาน
ที่มา : กระทรวงแรงงาน

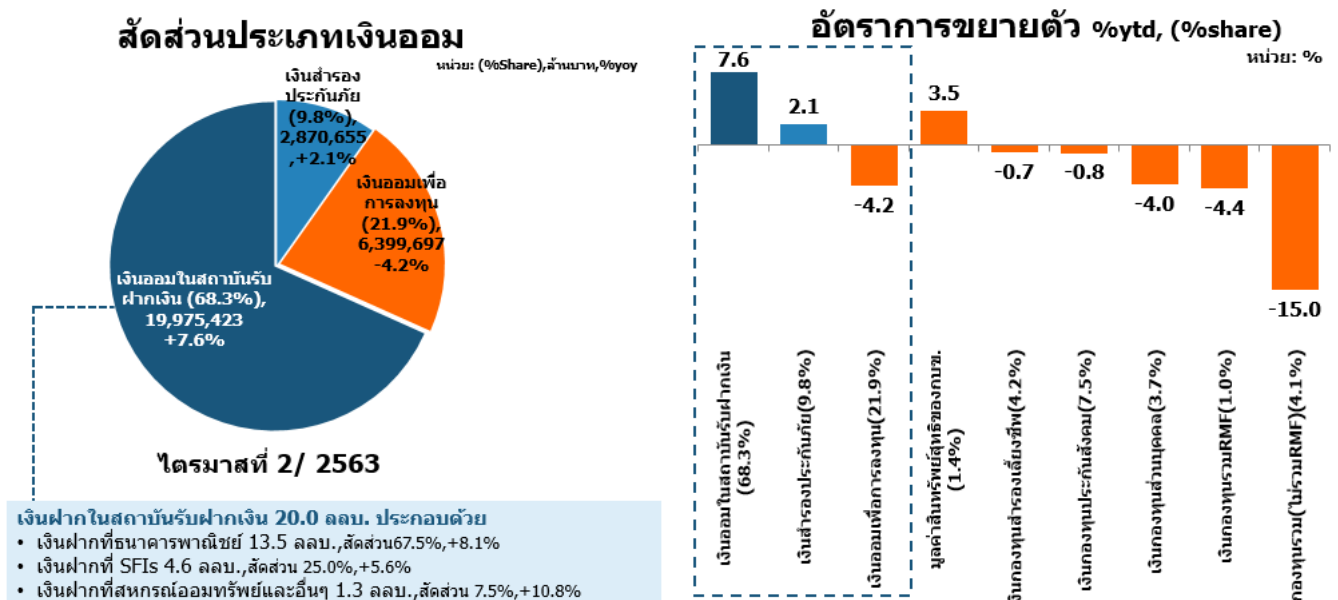
จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัส COVID-19 ส่งผลให้ภาครัฐจำเป็นต้องออกมาตรการเพื่อควบคุมการแพร่ระบาดอย่างเข้มงวด จึงทำให้ธุรกิจหลายประเภทโดยเฉพาะธุรกิจบริการจำเป็นต้องปิดกิจการชั่วคราว หรือบางธุรกิจประสบภาวะขาดทุนจนต้องปิดกิจการถาวร โดยตั้งแต่เดือนมี.ค. – ส.ค. 2563 มีสถานประกอบการปิดกิจการชั่วคราวจำนวน 7,990 แห่ง กระทบลูกจ้างจำนวน 1,802,119 คน ซึ่งลูกจ้างเหล่านี้มีความเสี่ยงที่จะว่างงานเพิ่มสูงขึ้นหากสถานประกอบการต้องปิดกิจการถาวร และในเดือนส.ค. 2563 มีผู้ขอรับประโยชน์ทดแทนกรณีว่างงานจำนวน 435,010 คน ขยายตัวถึงร้อยละ 136.1 เมื่อเทียบกับช่วงเดียวกันของปีก่อน โดยมีสาเหตุหลักมาจากการเลิกจ้างที่มีสัดส่วนสูงถึงร้อยละ 50.7 นอกจากนี้ จากข้อมูลของสำนักงานปลัดกระทรวงแรงงาน พบว่าประเภทกิจการที่มีการเลิกจ้างในระบบประกันสังคมมากที่สุดอยู่ในภาคบริการ โดยตั้งแต่ต้นปี 2563 มีการเลิกจ้างไปแล้วจำนวน 83,780 คน ขยายตัวร้อยละ 414.3 รองลงมาได้แก่ ภาคอุตสาหกรรม 42,097 คน ขยายตัวร้อยละ 194.3 และภาคเกษตร 450 คน ขยายตัวร้อยละ 124.9 อย่างไรก็ตาม หากธุรกิจประสบภาวะขาดทุน จำเป็นต้องปรับลดค่าใช้จ่ายหรือปรับกลยุทธ์ทั้งการลดขนาดกิจการและลดชั่วโมงทำงาน เพื่อความอยู่รอด ขณะที่บางกิจการซึ่งไม่สามารถปรับตัวได้อาจมีความจำเป็นต้องปิดกิจการในที่สุด ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อการออมในทุกภาคส่วน

3. หนี้ครัวเรือนอยู่ในระดับสูง จากภาระค่าใช้จ่ายเพื่อการชำระหนี้เพิ่มสูงขึ้น ทำให้การบริโภคลดลง กระทบต่อการออม

หนี้ครัวเรือนในไตรมาสที่ 2/2563 มีจำนวน 13,587,996 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากไตรมาสก่อน 92,182 ล้านบาท ขยายตัวอยู่ที่ร้อยละ 0.7 และเมื่อเทียบกับ GDP พบว่าหนี้ครัวเรือนต่อ GDP เพิ่มขึ้นต่อเนื่องและสูงสุดในรอบ 18 ปี อยู่ที่ร้อยละ 83.8 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่ออุปโภคบริโภคส่วนบุคคลเป็นหลัก มีสัดส่วนอยู่ที่ร้อยละ 76.8 ซึ่งเป็นการกู้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ ส่วนการกู้เพื่อประกอบอาชีพมีสัดส่วนเพียงร้อยละ 17.9 ซึ่งหนี้ครัวเรือนที่เพิ่มสูงขึ้นในภาวะเศรษฐกิจที่หดตัวเช่นนี้ อาจส่งผลต่อความสามารถในการชำระหนี้ของครัวเรือนและอาจทำให้เกิดหนี้เสียได้ในอนาคต เพราะครัวเรือนมีความจำเป็นต้องรักษาสภาพคล่องเพื่อค่าใช้จ่ายที่จำเป็นก่อน

4. ประชาชนส่วนใหญ่ ยังเข้าไม่ถึงการออมเพื่อการลงทุน

ที่มา : BOT, AIMC, สำนักงานประกันสังคม

ภาพรวมเงินออมและเงินออมเพื่อการลงทุน ณ เดือนมิ.ย. 2563 มีจำนวน 29.3 ล้านล้านบาท หดตัวอยู่ที่ร้อยละ -4.6 ประกอบด้วย (1) เงินฝากสะสมในสถาบันรับฝากเงินอยู่ที่ 20.0 ล้านล้านบาท (สัดส่วนร้อยละ

68.3) ขยายตัวร้อยละ 7.6 (2) เงินออมเพื่อการลงทุนจำนวน 6.4 ล้านล้านบาท (สัดส่วนร้อยละ 21.9) หดตัวร้อยละ -4.2 (3) เงินสำรองประกันภัย 2.9 ล้านล้านบาท (สัดส่วนร้อยละ 9.8) ขยายตัวร้อยละ 2.1 เมื่อเทียบกับช่วงเดียวกันของปีก่อน

จะเห็นได้ว่าคนส่วนใหญ่ยังให้ความสำคัญกับการออมในสถาบันรับฝากเงินคิดเป็นสัดส่วนสูงที่สุด ขณะที่การออมเพื่อการลงทุนยังกระจุกตัวเฉพาะกลุ่ม ซึ่งประชาชนส่วนใหญ่ยังเข้าไม่ถึงจากปัจจัยด้านความรู้ ความเสี่ยง และเงินทุน ซึ่งเป็นโอกาสที่ท้าทายของภาครัฐ ว่าทำอย่างไรประชาชนจึงจะมีการออม การลงทุนเพื่อการเกษียณเพิ่มขึ้น

สำหรับการออมเพื่อรองรับการเกษียณซึ่งประกอบด้วย กองทุนประกันสังคม กองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ(กบข.) และกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ พบว่ามีมูลค่ารวม 3.8 ล้านล้านบาท หดตัวร้อยละ -0.3 และมีสมาชิกรวม 20.7 ล้านคน หดตัวร้อยละ -1.3 เมื่อเทียบกับต้นปี ซึ่งเป็นการหดตัวตามกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ และกองทุนประกันสังคม(มาตรา 33) จากภาวะการเลิกจ้างงานที่ขยายตัวอยู่ในระดับสูงเป็นสำคัญ สะท้อนถึงภาวะที่ประชากรวัยแรงงานมีความสามารถในการออมเพื่อการเกษียณลดลง ส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากเศรษฐกิจที่หดตัวตามสถานการณ์แพร่ระบาดของไวรัส COVID-19

ภาพรวมเงินฝากธนาคารพาณิชย์ ณ เดือนสิงหาคม 2563

แบ่งตามจำนวนเงินฝากโดยใช่ จำนวนเงินฝาก 1 ลบ. เป็น เกณฑ์	จำนวนเงินรวม ^{2/}				จำนวนบัญชีรวม				จำนวนเงินเฉลี่ยต่อบัญชี (บาท)	
	ล้านบาท	สัดส่วน	CAGR 5Y (63-57)	%chg. YTD (ส.ค.63)	บัญชี	สัดส่วน	CAGR 5Y (63-57)	%chg. YTD (ส.ค.63)	ปี2557	ปี2563
ต่ำกว่า 1 ล้านบาท	3,186,820	22.0	3.6	4.6	101,538,246	98.3	3.8	1.5	31,618	31,385 บ.
สูงกว่า 1 ล้านบาทขึ้นไป	11,293,411	78.0	7.0	10.4	1,708,940	1.7	6.3	10.0	6,448,909	6,608,431 บ.
รวม	14,480,231	100	6.2	9.1	103,247,186	100	3.8	1.6	127,797 บ.	140,248 บ.
ไม่เกิน 50,000 บาท	421,504	2.9	3.3	1.1	89,465,836	86.7	3.9	1.1	4,829 บ.	4,711 บ.
500 ล้านขึ้นไป	2,495,521	17.2	10.3	17.9	1,499	0.001	9.0	8.6	1,594.0 ลบ.	1,664.8 ลบ.

หมายเหตุ : ^{2/}ยอดคงค้างเงินรับฝากแยกตามขนาดและอายุของเงินฝากของธนาคารพาณิชย์จดทะเบียนในประเทศไทย
ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย

ภาพรวมเงินฝากธนาคารพาณิชย์จดทะเบียนในประเทศไทย เดือนส.ค. 2563 มีจำนวน 14.5 ล้านล้านบาท เพิ่มขึ้น 1.2 ล้านล้านบาท ขยายตัวร้อยละ 9.1 เมื่อเทียบกับปี 2562 โดยส่วนใหญ่ขยายตัวในบัญชีเงินฝากที่สูงกว่า 1 ล้านบาทขึ้นไป ซึ่งมีสัดส่วนสูงถึงร้อยละ 78.0 ของเงินฝากรวม แต่มีสัดส่วนบัญชีเงินฝากเพียงร้อยละ 1.7 ของบัญชีเงินฝากรวม ขณะที่ผู้มีบัญชีเงินฝากต่ำกว่า 1 ล้านบาทมีสัดส่วนสูงถึงร้อยละ 98.3 ของบัญชีเงินฝากรวม แต่มีเงินฝากเพียงสัดส่วนร้อยละ 22.0 ของจำนวนเงินฝากทั้งหมด และมีเงินฝากเฉลี่ยต่อบัญชีละ 31,385 บาท และหากพิจารณาตามชั้นของเงินฝากที่ต่ำกว่า 50,000 บาท ซึ่งมีสัดส่วนของบัญชีเงินฝากสูงถึง 89.5 ล้านบัญชี เงินฝากเฉลี่ย 4,711 ต่อบัญชี ขยายตัวเพียงเล็กน้อยที่ร้อยละ 1.1 ขณะที่บัญชีเงินฝากตั้งแต่ 500 ล้านบาทขึ้นไปมีบัญชีเงินฝากเพียง 1,499 บัญชี แต่มีเงินฝากสูงถึง 6 เท่าของบัญชีที่ต่ำกว่า 50,000 บาท และในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา ขยายตัวร้อยละ 10.3 ต่อปี สะท้อนภาพภาวะเศรษฐกิจการเงินที่กระจุกตัวในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา

ข้อเสนอแนะของศูนย์วิจัยธนาคารออมสิน

➤ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. มาตรการเพื่อลดผลกระทบจากภาครัฐที่ต่อเนื่องยังคงมีความจำเป็นต่อภาคธุรกิจ และภาคครัวเรือนในระบบเศรษฐกิจที่หดตัวรุนแรง
2. ภาครัฐจำเป็นต้องมีนโยบายส่งเสริมความรู้ทางการเงินให้กับประชาชนทุกภาคส่วน โดยเฉพาะการส่งเสริมการออมและการลงทุนให้กับเยาวชนในสถาบันการศึกษาอย่างมีรูปแบบที่ชัดเจนและต่อเนื่อง
3. การส่งเสริมให้ประชาชนได้ตระหนักถึงความจำเป็นของการออมเพื่อใช้จ่ายในอนาคต เมื่อวัยชราและรองรับเหตุการณ์ฉุกเฉินหากไม่มีรายได้ เช่น ภาวะการแพร่ระบาดของไวรัส COVID-19 ในปัจจุบัน

แหล่งที่มาของข้อมูล

<https://www.sso.go.th/>

<http://ns3.aimc.or.th/>

<https://www.oic.or.th/th/>

<http://oldweb.aimc.or.th/>

<https://www.gpf.or.th/>

<https://www.nesdc.go.th/>

<https://www.bot.or.th/>

<https://www.ceicdata.com/>

<http://warning.mol.go.th/article/review>